

خود بینی کدامین فجایع خوفناک است که شما در صفحه عالم بنمایش
نگذاشته و نمیگذارید؟
بقه دارد
(ترجمه مایل تویسرکانی)

احساسات ادبی

در کردستان

مهین دانشمند و ادیب گرامی (آقای حاجی مظهرالاسلام
کردستانی) صورت نطق ادبی یکی از محصلین مدارس کردستان
را با اداره ارمغان کتباً هدیه فرستاده . ما پس از تقدیم تشکرات
صمیمانه بزرگان و ادبای کردستان مخصوصاً رئیس معارف که در
مقام ادب پروری کردستان را سرمشق تمام ولایات و ایالات قرار
داده اند و پس از ابلاغ تبریک قلبی بمحصلین مدارس کردستان
مخصوصاً مدرسه احمدیه که این خطابه ادبی درعالم ادبیات یادگار
اوست نطق محصل مزبور (آقای حسینخان فرزند معمار باشی) را
برای محصلین ایرانی مخصوصاً فارس و اصفهان ارمغان میفرستیم .
(اینک خطابه ادبی)

پس از تشکر از آقایان عظام که جشن مدرسه احمدیه را
بقدم خویش زینت داده وموجبات تشویق محصلین را فراهم ساخته‌اند
عرضه میدارم .

ششماه قبل روز جشن باشکوه سابق درهمین مدرسه مجملی
از حالات شعرای بزرگ ایران که هر یک در گیتی عدیل و نظیر
ندارند ایراد گردید و اینک دنباله همان مطلب من بنده اجازه
میخواهم که درچنین جشن علمی باشکوه از آن خداوندان علم وادب

پاس خدمات ادبی تجدید اسمی بنمایم.

آری چنانچه مشهور است اول کسیکه يك قرن بعد از هجرت بزبان نمکین فارسی شعر سرود ابوحنفص است و قرن دوم پس از او بوجود دو شاعر نیرومند - شقیق بلخی و نظله بادغیسی هم افتخار میکند. قرن سوم را نیز محمود و راق - ابو شکور بلخی - فیروز مشرقی - ابو سلیم گرکانی - ابو شعیب طبرستانی - کسائی مروزی بحلم و ادب آراسته اند.

ولی در قرن چهارم بواسطه تشویق سلاطین و قدرشناسی اوامر ایران مداران زبان و ادبیات فارسی در شاهراه ترقی و تکامل با قدمهای سریع براه افتاد و شاعری سخن سنج مثل حکیم رودکی بوجود آمد حکیم رودکی را چشم ظاهر کور بود ولی دیده عقل روشن و بینا. در جوانی بتحصیل علوم پرداخت و پس از تکمیل علوم امیرنصر سامانی او را ندیم خویش برگزید حکایت بادغیس معروف است و در آن زمان که وسایل طبع نبود چهل شتر کتابخانه حکیم مزبور را حمل و نقل مینمود. ابو شعیب هروی - ابو عبدالله شیرازی - بایزید بسطامی - خبازی نیشابوری - او حنیفه مروزی نیز مرغان گلستان ادبیات قرن چهارم محسوبند.

در قرن پنجم بواسطه وجود شاهشاه علم و ادب پرور یعنی (سلطان محمود غزنوی) قافله علم بسر منزل مقصود و ادبیات باعلی درجه ترقی و تکمیل رسید. فردوسی طوسی که طفرای عظمت ایران بنام نامی او مسجل است یکی از فرزندان مهد این مهد است و بیشتر اساتید سخن مانند اسدی طوسی - عنصری

بلخی - ابوسعید نیشابوری - ابوالحسن خرقانی - ابوالفتح بستنی
 - غضائری رازی - ابوحنیفه خوزی - فرخی سیستانی - عسجدی
 قزوینی - قطران تبریزی - ناصر خسرو اصفهانی - ابوحنیفه
 اسکافی - مسعود سعد سلمان - همدانی - منجیک چنگ زن -
 ابوالفرج رونی - عمیق بخارانی - منوچهری دامغانی در این
 قرن علم و ادب انگیز ظهور و بروز کرده اند .

در قرن ششم فیلسوف شرق و حکیم بزرگ عالم اسلام یعنی
 عمر خیام عالم علم و حکمت ادبی را بوجود خود زینت داد .
 رباعیات حکیم باغلب السنه از قبیل عربی - فرانسه - لاتینی -
 ایتالیائی - انگلیسی ترجمه شده و اخیراً در لندن انجمنی بنام و
 افتخار حکیم خیام تأسیس گردیده علاوه بر مقام بلند شعر و ادب
 کتب علمیه بسیار از این حکیم در دنیا یادگار است . جبر و مقابله
 که سنه ۱۸۰۱ مسیحی در پاریس طبع شده و هم کتابی در طبیعیات
 و رساله در تغییر فصول موسوم بلوازم الامکنه از آن جمله است -
 و نیز احمد غزالی طوسی - ابوالمعالی نجاش اصفهانی - ابوالمعالی
 رازی - اوحدالدین کرمانی - احمد حامد کرمانی - امیر معزی
 سمرقندی بهاءالدین خازمی - بهرامی سرخسی - انوری ایبوردی
 - حکیم سنائی غزنوی - حکیم نظامی قمی - ظهیر قاریابی -
 مجیرالدین بیلقانی - خاقانی شروانی - جمال الدین عبدالرزاق
 اصفهانی - عبدالواحد جلی - رشید وطواط - سوزنی سمرقندی
 - صابر ترمذی از شعرای قرن ششم محسوبند .
 در قرن هفتم کمال الدین اسمعیل اصفهانی - شیخ عطار -

ذوالفقار شیرازی - محمد عوفی - رضی‌الدین ایشابوری - رفیع‌الدین ابهری - شمس تبریزی - شهاب‌الدین سهروردی - ضیاء‌الدین خجندی - جلال‌الدین محمد ابن بهاء‌الدین صاحب‌مثنوی معنوی - شیخ بزرگ و استاد یگانه سخن سعدی شیرازی آسمان شعر و سخن را هر يك آفتاب درخشانده اند بلکه تاقیامت ایران زمین بنام نامی این اساتید بزرگ زنده است .

در قرن هشتم خواجه حافظ شیرازی - امیر خسرو دهلوی سلمان ساوجی - خواجه‌ی کرمانی - جامی جامی - هاتقی جامی صائب اصفهانی - عروس سخن را هر هفت کرده بر سر بازار کاینات جلوه گر ساختند .

یکی از شعرای نیرومند باریک فکراین قرن هم کلیم همدانی است که سی‌هزار شعر از او یادگار مانده و نام نامی او افتخاراً و تیمناً رای این مدرسه ماکه شالوده و بنیان علم و ادب است انتخاب گردیده پس از این قرن گرچه دوره انحطاط ادبی در ایران پیش آمد و تاکنون هم خط سیر خود را تغییر نداده است ولی باز هم قرون اواخر از ادبا و شعرای عالی مقام به کلی بی بهره نبوده است

هاتف اصفهانی - وصال شیرازی - قائم مقام ثانی - شهاب اصفهانی - فروغی بسطامی - قآنی شیرازی - سرور اصفهانی - صبای کاشی شعرائی هستند که تاریخ ایران نام نامی آنان را فراموش نمی کنند ..

در خاتمه از شعرای عصر حاضر هم مانند ملك الكلام .

کردستانی - هوربیده شیرازی - کمالی اصفهانی - شاهزاده ایرج میرزا
 وحید اصفهانی - بینش طهرانی - بهار خراسانی - عارف قزوینی
 فرخی یزدی - ادیب نیشابوری - ادبای بختیاری و نیز از شعرای
 گمنام کردستان که در تذکرها نام آنان ثبت نشده مانند شیخ محمد
 فخر العلماء ملا عبدالرحیم مولوی - طاهربک - ملا خضر نالی -
 ضد کتاب حسب الوظيفه نامی برده و موقیت شعرای فوق الذکر
 معاصر را در چنین دوره قدرنا شناس از خداوند مسئلت مینمایم .
 و اینک خطابه خویش را بچند بیت از يك قصیده غرای
 یگانه ادیب و شاعر کنونی کردستان آقای مجد الممالک متخاص به
 معجده خاتمه داده و از طول مقال خویش عذر میخوانم .

بنا تا بکسی مرا - گدازی ز هجر زار

پرسی ز حال من - چو بر من کنی گذار

هم از موی تار تو است - تنم همچو تار موی

هم آواز گوش تو است - فغانم چو تار تار

از آن تار موی تو - که مشک تناری است

شده روزگار من - چو مشک تار تار

من از موی تار تار - شمارم ز تار عمر

نه مانند شاعرانش - برم در شمار مار

بکن کهنه عهد جهل - بنو روز علم تو

شد آن عهد پی سپر - چو شد پی سپار پار

ز يك سوی لاله ها - بکف ها پیاله ها

ز یکسو چو مطربان - بهر شاخسار سار

گر آتش پرست نیست - بائین مؤبدان
 ز لاله است بجزه را - چرا در ککنار نار
 (مجددت)

از محصلین دانش مند ادب سرشت کردستان تقاضا می‌رود که
 شرح حال شعرای گمنامی را که نام برده‌اند با آثار منتخبه آنان
 بداره ارمغان برای طبع و نشر ارسال دارند (وحید)

ترقی معارف و تعالی علوم

این اوقات دو ورقه چاپی که هر یک از بهبودی اوضاع
 معارف در دو ولایت و ایالت مهم ایران حکایت میکند بداره
 ارمغان رسید .

اول - ورقه رایرت سالیانه مدرسه متوسطه اصفهاست
 که بهمت والای شاهزاده معارف پرور (صارم الدوله) در اصفهان
 تأسیس شده .

چنانکه این ورقه حکایت میکند و مسلم است شاهزاده
 معظم‌الیه از بابت وقف املاک و عمارت عالیه مدرسه و وقف کتب
 شخصی برای مدرسه و خریداری اثاثیه و کتب برای کتابخانه مدرسه
 تا کنون بالغ بر یکصد هزار تومان بسعادت ایران و معارف اصفهان
 کمک فرموده اند .

ما از نقطه نظر قدرشناسی تشکرات صمیمانه خود را در
 پیشگاه شاهزاده معظم تقدیم داشته و بار دیگر از تمام بزرگان
 ایران در ولایات و ایالات تمنا می‌کنیم که روش شاهزاده